

Saimaan ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutus Imatra
Kuvataiteen ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Jarkko Suvela

Taide hengellisenä alustana

Opinnäytetyö 2016

Tiivistelmä

Jarkko Suvela

Taide hengellisenä alustana, 32 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu

Kuvataiteen koulutus Imatra

Kuvataiteen ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Opinnäytetyö 2016

Ohjaajat: lehtori William Dennisuk, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön aiheena on käsitellä kuvataiteilijan työtä hengellisestä näkökulmasta. Taiteen tekemisen ja kokemisen vertaaminen uskonnonkaltaisena toimintapiteenä on tutkielman keskiössä. Teoreettisen osion lisäksi opinnäytetyö kuvailee kuvataiteilijan työtä näyttelyprosessin ajan sekä yksittäisen teoksen kautta.

Aineistoa on kerätty aiheeseen radiohaastattelusta, kirjallisista sekä kuvallisista lähteistä. Näiden lisäksi opinnäytetyön tukena on toiminut muistiinpanot työs-kentelyn ohella tehdyistä havainnoista.

Loppuosassa olevan pohdinnan tuloksena on vahvistus hengellisestä puolesta taiteilijan ammatissa. Hengellisyys ja taide ovat molemmat kokemuspohjaisuuden perustuvia.

Asiasanat: hengellisyys, kuvataide, henkilökuva

Abstract

Jarkko Suvela

Art as a base for spirituality, Number of Pages 30

Saimaa University of Applied Sciences

Fine Arts Imatra

Master's Degree Programme in Fine Arts

Master's Thesis 2016

Instructors: Mr William Dennisuk, teacher in Saimaan Ammattikorkeakoulu

The study of this thesis was to address work of a visual artist from a spiritual point of view. Working as an artist and experiencing art in contrast to a religion-like activity is the core of the study. In addition to the theoretical section this thesis describes visual artist work by a progress of an exhibition and by a single artwork.

Material for the subject has been collected from radio interview, literature and visual imagery. Observations that base on work journal notes supplement the thesis.

As a result of this thesis I have confirmed that there is a definite spiritual aspect to an artist work. Spirituality and art are both based on individual experience.

Keywords: spirituality, visual art, portrait

Sisältö

1. Johdanto	5
2. Hengellinen täyttymys taiteen kautta	6
2.1 Romantisoitu näkemys	7
2.2 Uskonnolliset piirteet ja niiden ilmentyminen	8
2.3 Kohtalo ei sattumaa tunne	10
3. Oraakkeli	12
...3.1 Noin kolmen sadan päivän päästä	13
...3.2 Purku ja puhdistus	15
4. Kolmen kuvan kantaja	16
...4.1 Työstäminen	20
...4.2 Alkuvalmistelut	20
...4.3 Puoliksi valmiina	22
...4.4 Valmiin teoksen tarkastelu ja ripustus	28
5. Yhteenveto ja pohdinta	30
Kuvat	31
Lähdeluettelo	32

1 Johdanto

Käsittelen opinnäytetyössäni kuvataiteilijana toimimista hengellisestä näkökulmasta ja avaam taidemaalarin työnkuvaa niin kuin sen olen itse kokenut. Aihe käsitellä taidetta hengellisenä alustana syntyi itselleni vuonna 2013, jolloin pohdin rooliani kuvataiteilijana sekä sitä mikä on saattanut minut kuvataiteen pariin. Minut on johdattanut kuvataiteen pariin tarve irtautua arkisesta ja materialistisesta elämästä. Koen taiteilijan roolin välikappaleena, jolloin itse taideteos on kanava viestin välittymiseen taiteen tekijältä taiteen kokijalle. Kuvataiteen tekeminen on myös muodostanut itselleni keinon päästä lähemmäksi ihmisen syvintä olemusta. Tätä voisi kutsua sieluksi tai hengeksi, joka asuttaa ruumista. Omaan hengelliseen maailmankatsomukseeni vaikuttaa vahvasti kristillisortodoksisuus, joka on ollut osa kasvatustani sekä erityisesti maailmankatsomus, joka on muodostunut uskon katoamisen jälkeen. Kirjallisen opinnäytetyöni perustavanlaatuisen olettamus onkin se, että jokaisella ihmisellä on tarve hengellisyydelle, vaikkei mitään tiettyä uskontoa omaksi tunnustaisikaan. Hengellisyys aiheena ei viittaa uskontoon vaan uskonnonkaltaisuuteen ja siihen liittyvään kokemusperäisyyteen, jonka voin tulkita ylimaailmallisena, ylväänä ja eheyttävänä.

Opinnäytetyö jakaantuu kolmeen osioon. Ensimmäisessä osiossa pohdiskelen siitä, kuinka taiteella on uskonnonkaltaisia piirteitä ja siten myös hengellinen konteksti sekä tekijän, että kokijan näkökulmasta. Tässä osiossa vertaan hengellistä toimenpidettä sekä omaan ammattiini kuvataiteilijana, että suurempaan taiteen kenttään. Kokemukseni hengellisestä toimenpiteestä on peräisin kasvatukseni ortodoksisesta kristinuskosta, jossa on paljon ritualistisia piirteitä sekä vahva kuvallinen perimä. Kappaleessa on viittauksia nykytaiteen teoriaan, kuvataiteilijaan kollegana sekä taiteessa käytettyyn termistöön. Toisessa osiossa kerrotaan mittavan yksityisnäyttelyn suunnittelusta ja toteutuksesta Joensuun taidekeskus Ahjoon. Kokonaisvaltainen näyttelytoiminnan kuvaus sisältää pohdintaa kuvataiteilijan työstä ja prosessin avaaminen vaihe vaiheelta. Kolmannessa osiossa keskitytään yhden teoksen ideointiin sekä toteutukseen. Teoksen aiheen avaaminen, teosprosessin kuvaaminen ja ripustus perusteluineen Kaa-

pelitehtaan galleriatiloihin kokoavat tämän osion. Lopuksi on yhteenveto ja pohdinta siitä, miten teoreettinen osio suhtautuu käytännön kanssa.

2 Hengellinen täyttymys taiteen kautta

Otsakkeen alla kuvaan sitä, miten olen itse kokenut taiteen hengellisen puolen. Hengellisyydellä tarkoitan elävöittävää, elähdyttävää ja mielenrauhaa tuottavaa puolta taiteessa. En halua verrata taidetta mihinkään tiettyyn uskontoon, vaan vertaan sitä uskonnonkaltaisena. Hengellinen palkkio, jonka saan sekä taiteen parissa työskentelemällä että taideteoksen kohtaamisessa, tuo minut lähemmäksi ykseyttä universumin kanssa. Tuo kohtaaminen on avainasemassa aihetta käsitellessäni.

Tämä tapahtumaketju, joka tuo taiteen tekijän ja kokijan toisiaan lähemmäksi on minulle varmistus korkeammasta tietoisuudesta keskuudessamme. Kuinka kaksi toisilleen tuntematonta ihmistä voivat jakaa syvällisiä aatteita tai tuntemuksia taiteen avulla? Vertaan kirjoituksessani taidetta uskonnolliseen kokemukseen, sillä koen nämä kaksi hyvin samanlaisina. Oma uskonnollinen kasvatukseni on peräisin kristinuskosta ja siihen liittyvästä ortodoksikristillisestä kasvatuksesta. Tämä rajalliseksi kokemani maailmankuva on muuttunut elämäni aikana paljon pohdiskelevampaan suuntaan, jolloin olen poiminut itselleni hyvään elämään johtavia mietteitä useasta eri lähteestä kuten filosofiasta ja muista uskonnoista.

Kokemukseni mukaan uskon taiteen olevan sopiva hengelliseksi alustaksi muillekin, jonka kautta pääsee lähemmäksi korkeampaa tietoisuutta. Käsittelem aihetta kuvataiteen avulla ja eritoten piirtämis- ja maalaamistyöskentelyn kautta, joka on osa perinteisempää visuaalista taidetta.

Viittaan kirjoituksessa mm. Liisa Väisäsen ja Juha Luodeslammen Uskosta taiteeseen kirjaan (1.), nykytaiteessa käytettyyn termiin abjekti (2.), Boris Groyzin artikkeliin Religion in the age of digital reproduction (3.) sekä kuvataiteilija Ville Löppösen teoksiin ja Ylen laatimaan radiohaastatteluun (4.)

2.1 Romantisoitu näkemys

Kuvallinen ilmaisu on lapsuudesta saakka toiminut kanavana eheyttämään omaa henkistä tilaani ja mahdollistanut syvemmän ajatuksenjuoksun. Sen avulla olen kyennyt muodostamaan ajatusketjuja, jolloin olen joutunut käsittelemään aiheita useammasta eri näkökulmasta. Kuvataiteellisen työn tekoprosessi kuitenkin alkaa jo kauan ennen ensimmäistä siveltimenvetoa ja koko tuo aika on suuri kokonaisuus, jota hahmotetaan pieni osa kerrallaan.

Verratakseni tätä uskonnolliseen toimenpiteeseen, taiteellinen prosessi on kuin valmistautuminen jumalanpalvelukseen ja itse sakraali toimenpide on verrattavissa teoksen syntymiseen. Itseäni helpottaa ajatella taidetta uskonnonkaltaisena, sillä taide ja uskonto muistuttavat niin paljon toisiaan metafysisellä tasolla.

Onko Jumala verrattavissa taiteilijaan ja maailma siis kokonaisuudessaan taide-teokseen? Ovatko esteettinen kokemus ja kokemus Jumalasta samaa substanssia (1, s.174).

Taidemaalarin työhuone on hänen pyhättönsä ja hänen työkalunsa ovat instrumentteja, joilla on rituaalinen toistuva käyttö. Maalaaminen on verrattavissa rukoukseen, jossa koetetaan kanavoida ulkopuolisia voimia läsnä oleviksi. Kun teos on saatettu valmiiksi niin sinetöin sen signeerauksella, kuten rukous sinetöidään esimerkiksi sanalla aamen. Taiteilijan työtä verratessa jumalanpalvelukseen on myös todettava toistuva kaava, joka on aina kehittyvä, kuten saarna. Ulkopuolisen silmin ahkera taidemaalarin päivittäinen maalaustyö saattaisi näyttäytyä loppumattomalta saman asian toistamiselta, jopa pakkomielteiseltä. Onko pakkomielteeseen verrattava tekeminen ja taiteen parissa eläminen juurikin se, jota voisi kutsua uskonnonkaltaiseksi kutsumukseksi kuvataiteessa?

Ikonin maalaaminen on rukousta, ja silloin ei materiaalilla ole niinkään suurta merkitystä. Ikoni muuttuu lopullisesti ikoniksi, kun se siunataan sellaiseksi. Siunauksen välityksellä siihen saadaan jumalallinen läsnäolo (1, s.178).

Pyrkimys ja poistumisen mielentila

Hengellinen lähestyminen kuvataiteeseen helpottaa hahmottamaan taiteilijan omaa suhtautumista taiteen tekemiseen ja omalla kohdallani tämä on miltei aina

motivaationi perustana. Hengellisen aspektin tiedostaminen taiteellisessa työkentelyssä kasvattaa tämän arvoa ja siten luo taiteilijalle merkityksellisemmän suhteen työhönsä. Tämä mahdollistaa itselleni rationaalisen ja jopa raadollisen maailmankuvan poissulkemisen vaikkakin vain hetkeksi. Tuo hetki riittää viritämään oman ajatusmaailman pois luotaantyöntävästä ilmapiiristä, jota aistin usein arkisessa ajattelussa ja elämän suunnitelmallisuudessa. Kyseessä onkin hyvin pitkälti merkityksellisyys, jota kaipaamme. Tästä onkin hyvä siirtyä abjektiin taiteen kentällä. Abjektin termi, joka brittiläisen nykytaidetta edustavan Tate-nettisivuston (2.) mukaan tarkoittaa kirjaimellisesti hyljeksittävässä tilassa olevaa (eng. "state of being cast off") on mielestäni täydellinen kuvaus siitä, jonka itse yritän saada aikaiseksi taiteellisen työni alkaessa. Osa tästä abjektista siirtyy teokseeni ja tämä vie pois osan minusta materialisoituessa taiteeni keinoin. Vaikken koe tekeväni taidetta abjektiosta, niin voin hyvin omaksua termin työksäni ja tiedostan sen läsnäolon teoksissani. Minulle tämä on hengellisesti hyvin puhdistava tapahtuma, niin kuin synnintunnustus voisi olla uskonnollisessa kontekstissa. Toimillisesti abjektin kuvaus on sen korostamista, josta haluaa päästä eroon ja tiedostaa sen jatkuvan läsnäolon. Tiedostamisessa onkin mielestäni merkittävä kohta taideteoksen syntyemisessä, sillä ilman tätä ei voi suhtautua neutraalisti lähtökohtaansa.

2.2 Uskonnolliset piirteet ja niiden ilmentyminen

Nykyisessä valtamediassa ja kokemukseni pohjalta kerätyssä tiedossa valtaosa ihmisistä elää hyvin maallista elämää. Voisin olettaa omalla kohdallani elämäksäni ilmenneen tapahtumaketjun saattaneen minut pohtimaan hengellisyyttä. Saatoinkin kadottaa hengellisen puoleni tai sitten vain kadotin mielenkiinnon pohtia sitä väliaikaisesti. Tunnen nykyisin pohtivani elämää ja siihen liittyviä abstrakteja käsitteitä paljon syvällisemmin kuin vielä muutama vuosi sitten opiskellessani kuvataiteilijaksi ammattikorkeakoulussa.

Muistan lapsuudestani hengellisen kasvun voimakkaammin ja sen tiedostaminen vähentyi varhaisteini-iässä, jolloin tulevaisuuden mielikuva itsestä valtasi ajatukset. On vaikea osoittaa hetkeä, kun hengellisyys sai enemmän painoarvoa elämässäni. Tiedostan kuitenkin siihen vaikuttavat tekijät, kuten sosiaalisen median illuusion ihmisten kohtaamisesta ja fyysisen läsnäolon puutteen. Yksin

eläminen ympäristössä, jossa ei ole henkilökohtaisia muistoja, ajoi minut pohtimaan yhteisöä jossa olen kasvanut ja kuinka itse sovin osaksi sitä yhteisöä, jossa tällä hetkellä elän ja vaikutan. Taiteen merkitys kasvoi eksponentiaalisesti, sillä se antoi pysyvyyden lohtua omiin ajatuksiin ja niihin tekijöihin, joista tunnistan itseni ihmisenä biologisten tekijöiden ulkopuolella.

Lukiessani Boris Groyzin (3.) artikkelia samaistuin hänen kirjoittamaan tekstiin ja kuvailuun siitä kuinka, nykytaiteessa on lähestytty uskonnollisia piirteitä vaikkei uusia jumaluuksia tai messiaita odotettaisikaan syntyväksi. Tämä uskontoon verrattava tautologinen, toistuva, uusiutuva kehitys esiintyy muun muassa markkinavoimissa, ylellisyyksissä ja teknologiassa nykytaiteen ohella.

Rituaalimainen toiminta yleisesti on mielestäni automaation kehittämistä. Sanalla automaatio tarkoitan samankaltaista toimintaa kuin esimerkiksi alueen tunteminen siinä liikkua tai vaikkapa pelkkä käveleminen. Kuinka ehdollistetaan omaa itseä toimimaan tietyssä tilanteessa tiedostamattomasti tarvittavalla tavalla. Tätä ritualistista toistuvuutta muunnetaan hieman painottumaan eri suuntaan sopivin aikaväleihin ja kehitetään hitaasti kokemuksen kautta. Muutokset reflektivat rituaalin tarkoitusperää ja joko toimivat tämän eduksi tai sitä vastaan.

Paradoksaalinen yhteisö

Tämän ritualistisen toiminnan ilmentyminen kulutusyhteiskunnassa voisi näkyä vaikkapa keräilykulttuurina, joka voi vihjata omistamisen haluun, tai uusimpien trendien seuraaminen, jolloin oman egon pönkittäminen materiaalisilla arvoilla on tärkeää. Oli kyseessä sitten toisten kateudella mässäily tai itsensä korotetulle jalustalle nostaminen, on todettava, että tämä vaatii maallistuneen ja siten materialistisen yhteisön. Materialistisen yhteisön, joka itsessään tarvitsee jatkuvaa uskonnollisia piirteitä muistuttavaa toistoa. Raadollisesti ajatellen onkin paradoksaalista jos kristillisuskonnollisessa vakaumuksessa pidättäytyvä ihminen on osana tällaista kulutukseen perustuvaa yhteisöä. Kristinusko tuomitsee kuitenkin kuolemansynneiksi juurikin ne asiat, joilla kuluttajaan vedotaan.

Kuinka taideteosten materiaallinen ja immateriaalinen arvo asettuu tähän kaikkeen? Onko kyseessä vain artefakti, joka vaatii omistajuuden siihen, vai onko

kyseessä suojeltava tallenne samanhenkisestä ihmisestä, ajasta ja tilasta jotka ovat mahdollistaneet taideteoksen syntymisen?

2.3 Kohtalo ei sattumaa tunne

Satuin muutama vuosi sitten astumaan helsinkiläisen gallerian ovista sisään tietämättä kenen näyttely on esillä. Olin kiehtoutunut maalauksista, sillä niistä suurin osa huokui samaa henkeä, jota olin etsiskellyt suomalaisessa nykytaiteessa. Näyttelyn kantavana teemana oli uskonto ja taidemaalarin nimi on Ville Löppönen, joka on lähestynyt teologiaa kuvataiteilijan lähtökohdasta.

Hän on radiohaastattelussa (4.) kertonut olleensa pitkän aikaa kiinnostunut teologiasta ja erityisesti ortodoksikristinuskosta. Ville Löppönen kertoo radiohaastattelussa taiteilijan työnsä lisäksi myös teosistumisesta ja kristillisuskonnollisesta lähestymisestään taiteessaan, joka tarkoittaa jumaluudeksi muuttumista. Olen samaa mieltä hänen kanssaan siitä, että taidemaalari on jatkuvassa dialogissa itsensä, teoksensa ja toiseuden kanssa. Hän nimittää tätä toiseutta jumalaksi ja itse koen sen syväksi inhimillisyyden lähteeksi. Taiteen avulla pohtiminen ja pohtimisen tuloksen esittäminen tuottaa jalon tai jopa pyhän toimenpiteen. Tämä pohtiminen ei ole ainoastaan tunteiden tai käsitteiden selkeyttämistä vaan syvällisempää ja laajempaa alati kultivoidumpaa tietoisuuden kasvattamista.

Tiedostan itsekkin pääseväni lähemmäksi valaistuneisuuden tilaa taiteen avulla, enkä usko että sitä voi kaavamaisesti toteuttaa. Kuvataide on minulle läpinäkyvin tapa nähdä ihmisen syvimpään olemukseen ja jos ihminen on osa suurempaa tietoisuutta, niin tämä prosessi on mielestäni vahvin todiste suuremman tietoisuuden olemassaolosta. Kuvataiteen tekijänä kiinnitän huomiota eri asioihin pelkän kuvan perusteella ilman ulkopuolisia tulkintaan vaikuttavia tekijöitä kuten sukupuoli, kulttuuritausta, uskonto, ikä jne. Teokseen tutustuminen ilman näitä tietoja ei sido taiteen kohtaamista mihinkään ennalta valittuun sosiaaliseen kontekstiin, joka vaikuttaisi tulkintaan ja siten vapauttaa sekä haastaa tulkitsijan luomaan silta itsensä ja teoksen luojaan kanssa.

Taiteella ja uskonnolla on samat lähtökohdat. Molemmat toimivat etiikan ja esteetiikan alueella. Molemmat pyrkivät näyttämään jotain merkityksellistä tai muistut-

tamaan merkityksettömyyden toisarvoisuudesta ja haluavat nostaa esille vaalit-
tuja arvoja tästä maailmasta, jossa elämme. Mielestäni taide vaatii uskon itses-
sään ja taiteilijat eivät voi toimia ilman tätä. Tällä uskolla tarkoitan tietoista valin-
taa toimia kutsumuksensa eteen joka voi esimerkiksi tarkoittaa sitä, että uhraa
omaa taloudellista vakauttaan toimiessaan taiteilijana. On luovuttava kaavamai-
sesta elämänkulun ajattelusta ja se voi vaikuttaa joko lamaannuttavalta haasta-
vuutensa takia tai vapauttavalta tiedostaen valintansa arvon itselleen. Taiteilijan
on pysähdyttävä ja pohdittava sitä, minkä vuoksi ja minkä edestä työtään tekee.
Väitän uskontoon verraten taiteilijalla olevan jokin missio, jonka puolesta toimii
ja tekee ratkaisuja. Uskonnolliseen toimenpidettä poiketen taiteilija voi olla itse
neutraalilla pohjalla ja kyseenalaistaa uskontoon mielletävän dikotomisen ajat-
telumallin sen sijaan että korostaisi vain näiden eroa. Uskontoon verrattuna tai-
de onkin vapaampi muoto tarkastella maailmaa ympärillämme, vaikka siitä löy-
tyy paljon samankaltaisuuksia.

Tietoisuuden ja tiedostamattoman raja

Taide mahdollistaa normien ulkopuolisen ajattelun, joka antaa erityisen vapau-
den olla kosketuksissa tiedostamattomaan maailmaan. Tätä kautta asioiden
oivaltaminen tuntuu joskus jopa ylimaailmalliselta. Ei olekaan ihme että taiteen
parista löytyy usein eksentrisiä persoonia ja nämä voivat näyttäytyä oudoksut-
tavilta heille, jotka eivät tunne taiteilijan työn hengellisiä ominaisuuksia. Nämä
taiteellisen työn hengelliset ominaisuudet vievät tekijän hämärän rajamaille
oman tietoisuuden reunoille. Vaikka se saattaakin kuulostaa tieteiskirjallisuuden
mainoslauseelta, niin otaksun vakavissani tämän todeksi. Ylimailmalliselta vai-
kuttava taiteellinen lopputulos syntyy tietoisuuden ja tiedostamattomuuden ra-
jamaiden tutkimisesta ja merkittävien asioiden uudelleen pohtimisesta. Kun tie-
dostetun ja tiedostamattoman raja on ohut, kuten esimerkiksi unissa, voidaan
johtaa päätelmä siitä kuinka me tulkitsemme tätä olemassaoloamme ja kuinka
esitämme sen fyysisessä maailmassa. Epäluulo pohtiessa syntyy siitä, kun poh-
jaa maailmankuvansa teoriaan, joka on ennalta määrätty ja sovittu. On kuitenkin
todettava ihmisen olevan sekä rationaalinen että myös hengellinen olento, joka
vaatii uskon johonkin. Olento, joka toimii metafysisellä tasolla ja joka on kyke-
nevä pohtimaan abstrakteja käsitteitä, kuten jumaluutta syvällisesti.

3 Oraakkeli

Vuonna 2015 keväällä aloin pohtimaan seuraavaa yksityisnäyttelyäni. Edellisestä oli kulunut vasta kuukausia ja sen teoksia yhdistävänä teemana oli muisti ja mielikuvat. Tuona keväänä minulle oli kaksi asiaa selvänä tulevalle näyttelylleni. Ensimmäiseksi haluan hyödyntää uniani ja niistä kirjoitettuja merkintöjä sekä toisekseen haluan nimetä työni ennen fyysistä työskentelyä. Teosten nimeäminen etukäteen oli uusi tapa lähestyä maalaamista ja se osoittautui hyväksi tässä tapauksessa. Se ensisijaisesti mahdollistaa mielikuvajatkumon synnyn, kuten suopursu – metsä – vihreys ja niin edelleen. Vallitsevana aiheena unet ja näyt toimivat omalla kohdallani muuttuvaisina ja niissä esiintyy aiemmin mainittuja jatkumoa. Kuten sanojen kanssa teoksia nimetessä, ne saavat erilaisia merkityksiä ja muuttavat muotoaan prosessin aikana. Tästä oli hyvä aloittaa.

Alkusyöksystä 2015 työ alkoi ja löyhä suunnitelma saada 100 erillistä teosta valmiiksi näyttelyä varten sai alkunsa. Katselin menneitä unimerkintöjä ja niiden lomaan piirrettyjä kuvia. Piirtimien käyttö tuntui sopivalta ja suurin osa teoksista syntyikin piirtämällä. Tuolloin päätin myös sarjan nimen Oraakkeli, joka tarkoittaa vastausten antajaa tai enteiden tulkitsijaa. Sama nimi on esikoisteoksella, jossa kaksi naispuolista henkilöä puhaltavat suustaan mustaa savua. Savun yhdistyessä siitä muodostuu abstrakti ja tulkinnanvarainen, kuten enteet.

Sadan teoksen tavoite ei tuntunut mahdottomalta, kun työ eteni hyvässä tahdissa. Toki tämä tavoite asetti rajoituksia siihen, kuinka paljon yksittäinen piirustus tai maalaus sai työaikaa itselleen. Retrospektiivissä määrällisen tavoitteen asettaminen on hyvin kimurantti, sillä se toi minulle matalan kynnyksen kokeilevampaan lähestymiseen ja motivoi uuden teoksen aloittamiseen. Tämä toi myös suuren määrän heikkotasoista jälkeä, joka syntyi pelkästä suoriutumisen tarpeesta. Tulen varmasti tulevaisuudessakin käyttämään jotain tavoitteellista teosmäärää, mutta vain siitä syystä että on varaa karsia teoksia. Oraakkeli – sarjan teoksia minulla ei ollut paljoa varaa karsia halutun lopputuloksen vuoksi eikä se varsinaisesti tarvinnutkaan sitä.

Noin kahdennenkymmenennen teoksen kohdalla kokonaiskuva näyttelystä hahmottui selkeäksi. Halusin esittää teokseni epätavalliseen sekavaan tapaan

ja tämä onnistuisi parhaiten installaation kautta. Halusin yhdistää ortodoksisen kirkon interiööriä, etsivän toimistoa jossa yksi kuva viittaa toiseen ja mielikuvaa melisairaana huoneesta, joka piirtää seinät täyteen kummallisia kuvioita tai sekavaa tekstiä. Hengellisen ja sairaana kuvatun yksilön sisäinen maailma, joka olisi itse Oraakkeli.

Sarjaa työstäessä toisten taiteilijoiden luoma surrealismin, metafysiset kuvaukset ja painajaismaiset teokset löysivät tiensä vaikuttamaan minuun. Esimerkiksi Adrian Ghenien, Francis Baconin ja Francisco de la Goyan teokset palasivat mieleeni toistuvasti. Tunnen vetoa näiden taiteilijoiden teosten tunnelmaan, joka on raskas sekä synkkä. Yritin kuitenkin välttää ottamasta näistä minkäänlaista mallia omiin teoksiini, sillä se tuntuisi heti teennäiseltä ja yksinkertaisesti väärältä. Halusin pitää mahdollisimman rehellisen kanavan auki omien uniiden ja työni välillä. Halusin sitä tai en, niin välttämätön määrä vaikutusta toisten taideteoksista varmasti kanavoitui omiin uniini ja sitä kautta esiintyy myös omissa teoksissani.

3.1 Noin kolmen sadan päivän päästä

Sarja saavutti 60 teoksen kokonaisuuden ennen näyttelyä. Tästä määrästä 53 teosta valitsin näyttille taidekeskus Ahjoon. Näyttely aikaistui alkuperäisen toiveen sijaan puolella vuodella, joka sekä kiristi urakkaa työstää teoksia että saneli hyvissä ajoin 100 teoksen varmaa niukentamista. Onkin vaikea sanoa jälkikäteen, olisiko tuo 100 teosta valmistunut, jos aikaa olisi ollut puoli vuotta enemmän. Näihin 53 teokseen, jotka päätyivät näyttelyyn oli kuitenkin käytetty jo 9 kuukautta ja tunsin uupumusta.

Tunsin olleeni omaehtoisessa ihmiskokeessa ja lähipiirissäni käytöstäni kuvailtiin maaniseksi. En yhtään ihmettele tätä ilmaisua, sillä jälkikäteen pohdittuna aika oli hyvin hektistä ja halu prosessoida oma tekeminen työskentelyn lomassa katosi, jonka tilalle nousi vain tarve suoriutua ja saattaa työ valmiiksi.

Viimeisen kuukauden ajan ennen näyttelyn alkamista käytin paljon aikaa suunnitteluun teosten viimeistelyiden lisäksi. Suunnitteluun on hyvä käyttää runsaasti aikaa ja tätä tapaa valmistautua haluan käyttää tulevissa koitoksissanikin. Olennaista on se, että kävin tilassa mittaamassa ja hahmottelemassa installaa-

tiota etukäteen. Kokonaisen huoneen käyttäminen vaatii laajamittaista hallintaa, jossa on huomioitava monta eri tekijää. Huoneen tilavuus, materiaalit, valo ja kolmiulotteinen sommittelu. Tämän haluan mainita siitä syystä, että installaatio oli minulle ensimmäinen ja ylpeänä voin todeta sen onnistuneen halutulla tavalla.

Installaatio muodostui itse tilaan kirjoitetusta tekstistä, joka koostui unipäiväkirjani otteista ja kirjoitin ne muistini varassa. Maalausten ja piirustusten lisäksi minulla oli toistuva äänimaisema, jonka tein ystäväni avustuksella. Huoneessa oli esine- ja materiaaliasetelmia, arkku sekä edesmenneen isoäitini kiikkustuoli. Tärkeänä vaikuttajana tilassa toimi valaistus, jonka rakensin erillisistä valolähteistä ja asetin ne valaisemaan työt alhaalta päin. Hämäräksi jätetty tila toi teokset vielä lähemmäksi toisiaan ja tiivisti tilaa huomattavasti.

Kuva 1. Kuva ripustusvaiheesta. Olin ennalta määritellyt teosten sijainnit galleriatilaan luonnoksen avulla, joka nopeutti ripustusta huomattavasti.

Teosten esittäminen installaationa on mielestäni vähintäänkin puolet kokemuksesta, sillä se luo kokonaisvaltaisen esillepanon. Halusin saattaa kävijän sisäiseen maailmaan, jossa epätietoisuus, oudoksuttavuus ja jopa kauhu olisi saavutettu. Vierailijoiden kommenttien pohjalta tämä onnistui ja kokemusta kuvailtiin useaan otteeseen hiljentymistä vaativaksi. Yhdistän tämän kommentin hengellistä kokemusta kuvaavaksi ja siitä syystä olen tavoittanut jotain, jota en vielä

työssäni kuvataiteilijana osannut odottaa. Osa installaation vierailijoista kertoi ahdistuneen ja tuntevan painostusta tilassa. Odotin vastaavanlaista kommentointia enemmänkin, mutta se jäikin melko vähäiseksi. Kaiken kaikkiaan palaute esillepanosta oli kannustavaa ja palkitsevaakin.

Kuva 2. Kuva avajaisista. Tiivis tunnelma syntyi jo muutaman näyttelyvieraan ollessa paikalla.

Oraakkeli erottui edellisistä yksityisnäyttelyistä huomattavasti. Mittaskaalassa, sisällöllisesti ja aikataulullisesti kertaloikka toimi haasteena. Haaste kasvatti it-seluottamusta sekä käytännön tietoa kokonaisuuden hallinnassa. Positiivinen vastaanotto ja toimiva toteutus antavat tarmoa jatkaa sekä kehittää vastaavanlaista tulevaisuudessakin.

3.2 Purku ja puhdistus

Purkaessani installaatiota taidekeskus Ahjosta minä tuhosin noin kaksikymmentä teosta. Viilsin, revin, moukaroin, sahasin ja poltin töitäni. Sain tästä helpotusta ja se tuntui puhdistavalta. Järjenmukaisesti säästin tällä säilytystilaa ja tunnetasolla oman teoksen tuhoaminen vahvistaa rakkauttani itse työskentelyyn. Henkilökohtaisesti en pidä omista teoksista, sillä ne muistuttavat minua työn lopusta. Pidän luonnoksistani ja niitä säilytän mielelläni. Tästä samasta syystä käytän paljon uusiomateriaaleja, koska itse tekoprosessi on minulle kuvataiteilijana paljon palkitsevampaa kuin valmis teos. Tuhoaminen toimi loppukaneettina

projektille, joka synnytti jotain kaunista sisälläni sekä toi esille synkkiä puolia itsestäni. Teosten hävittäminen tuhoamalla ne on puhdistava riitti, joka ei mielestäni vähennä itse teon arvoa. Sen sijaan se vahvistaa työni merkitystä siltä kannalta, että pystyn fyysisesti hajottamaan taideobjektin itseisarvon. Tuon rituaalisen toimen pohjalta voin todeta, että priorisoin tekemisen teoksen edelle. Olen saanut paheksuttavaa palautetta siitä, kuinka vähättelen valmiiden teosteni arvoa suhteessa toteutukseen. Tällöin tuleekin mieleeni Friedrich Nietzschen sanoma tunteen perspektiivilaista jonka mukaan lähellä oleva näyttää suurelta ja painavalta, kun taas kaikkien asioiden koko ja paino vähenevät, mitä kauempana ne ovat (5). Toteamukseni teosten toisarvoisuudesta suhteessa tekoprosessiin onkin mielestäni merkityksetöntä ellen manifestoi ajatusta ja siten toteuta tahtoani.

4 Teosprosessi: Kolmen kuvan kantaja

Tässä osiossa kerron kolmiosaisen Kolmen kuvan kantaja triptyykin teosprosessista kokonaisuudessaan matkalla kohti Masters of Saimaa '06 opinnäytetyönäyttelyä Helsingin Kaapelitehtaan Puristamoon. Avaan tekstissä idean lähtökohtia ja siirtymää luonnostelusta valmiiseen teokseen. Perustelen valintojani materiaalien ja sommitelman suhteen sekä kerron kuinka ideasta syntyi triptyyksi. Lopuksi pohdin tekoprosessiani ammatilliselta kannalta kokonaisuutena ja nostan huomioitavia seikkoja esille tulevaa työskentelyä varten.

Teosteni syntytarina ei poikkea muista taiteellisista prosesseistani juuri lainkaan. Kohtaan jotain pysäyttävää ja jään pohtimaan sitä kaikessa rauhassa. Tässä tapauksessa minua puhutteli lainaus (6.) Charles Mansonilta, jonka luin noin viisi vuotta sitten. ”Look down at me and you see a fool; look up at me and you see a god; look straight at me and you see yourself.” Vapaasti suomennettuna kääntäisin lainauksen näin; Kun näet minut alempiarvoisena näet typeryksen. Kun näet minut ylempiarvoisena näet jumalan. Kun katsot suoraan minua niin näet itsesi.

Tarttuva sanonta jäi mieleeni ja ajan saatossa maailmankuulu rikollinen Charles Manson jäi pois kontekstista. Pohtiessani tätä sanontaa halusin jättää värikkäät

sanavalinnat kuten jumalan pois ja päädyin omakuvaan. En mihinkään tiettyyn persoonaan viittaavaan omakuvaan vaan omakuvan kontekstiin. Kuinka me näemme itsemme ja kuinka ajattelemme toisten näkevän meidät, sekä miten todellisuudessa näyttäydymme. Perustana vertailuksi minulla on toisten kuvataiteilijoiden tekemät omakuvat ja henkilökuvat, joihin olen elämäni aikana törmännyt. Taiteilijana asetan nämä kysymykset teokselleni jotka avaavat maalaustaiteen keinoin.

Taiteen mestarit vertaistukena

Toisista taiteilijoista päällimmäisinä vertailun kohteina minulla on Helene Schjerfbeckin, englantilaisen Lucian Freudin ja amerikkalaisen Alice Neelin tuotanto. Schjerfbeckin teoksia olen nähnyt useaan otteeseen ja viimeisin on Turun taidemuseon näyttely syksyllä 2016. Alice Neelin teoksia oli näytteillä Helsingin Ateneumissa myös samaan aikaan. Lucian Freudin teokset ovat vain digitaalisessa muodossa tuttuja.

Schjerfbeckin omakuvissa henkilön sisäinen maailma korostuu tiiviin sommitelman kautta ja tämä muuttuu ajan saatossa iän mukana. Katsellessani viimeisimpiä Helenen omakuvia niistä alkaa huokumaan kuoleman läsnäolo sekä fyysisenä, että henkisenä osana kuvakerrontaa. Värien valinta ja haurauden korostaminen tuovat koskettavan vaikutelman. Schjerfbeckin sommitelman käyttö on tiivistä ja luo minulle tunnelman siitä, että taiteilijalla on läheinen suhde malliinsa. Tämänlainen sommitelma kertoo humanista lähtökohdasta ja tulkitseen itselleni tuntemattoman mallin olevan tärkeä muutenkin kuin fyysisenä olentona.

Schjerfbeck maalasi paljon rintakuvia toisin kuin Neel, joka teoksissaan kuvasi koko kehoa. Korostamalla käsiä ja kasvojen aluetta Neelin maalauksista välittyi tekojen ja henkilöiden identiteetin merkitys. Neelin ja Schjerfbeckin maalauksissa molemmissa on keveyttä, joka välittyy hieman eri tavalla. Kun Neel jätti osan muotokuvistaan jopa luonnosmaiseksi, niin Schjerfbeckin värien valinta oli hillitympää ja siten jätti tilaa kuvaan. Neelin muotokieli varmasti jakaa mielipiteitä ja minua se muistuttaa karikatyyripiirustuksista, joihin olen törmännyt. Korostetut piirteet eittämättä tuo itselleni mieleen sen, että nämä ovat tärkeämpiä kuin muu osa henkilössä. Jos korostetut piirteet vaihtelisivat, niin sillä olisi varmasti erilai-

nen merkitys kuin mitä Neelin toistuva käsien ja kasvojen merkitys onkaan. Tämän havainnollistaminen oli tärkeää ajatellessa muotokuvamaalaamista.

Siinä missä Neelin ja Schjerfbeckin maalauksissa taiteilijan persoonallinen tyyli on korostunut, Lucian Freud kuvaa mallinsa paljon realistisemmin. Freudin maalauksissa on toki oma erotettava tyyli, mutta se on hienovaraisempi. Freudin maalauksista huokuu lihallisuus ja raskaus edellisiin verrattuna. Väri-maailmaltaan minusta Freudin maalaukset sijoittuvat noin puoleen väliin Neelin ja Schjerfbeckin värien käyttöä kylläisyydessä ja skaalassa.

Näiden taidemaalareiden teoksia tutkaillessa keskityin niihin kohtiin, joita pidän erityisen tärkeänä kuvatessa ihmistä. Ilmaisun ja estetiikan korostaminen on tietenkin ensisijaista. Sommitelma ja kuinka keho rajaa on myös tärkeää. Sommittelulla voi luoda etäisyyttä ja tasapainoa henkilökuvaan. Palaan näihin tekijöihin myöhemmin kuvatessani eri vaiheita teosprosessistani. Vertailen omia ratkaisujani Kolmen kuvan kantaja -teoksessani näihin ja vahvistan siten valintani sopivuuden.

Ammennan työskentelyssä kuvataiteen kentän ulkopuolisia kanavia, kuten visuaalinen populaarikulttuuri sekä elokuvat. Myös videohaastattelut ja videoblogit ovat antamassa omaa vertailupohjaa minulle työstäessä omakuvan käsitettä. Vertailupohjaa onkin todella paljon saatavilla joten kuvataiteen ulkopuolinen anti tarjoaa myös hyvän heijastuksen nykyaikaiseen henkilökuvaamiseen.

Työstämisvaiheessa sidon teoksiini kielen kautta muodostuvia mielikuvia, joiden avulla saan paremmin kiinni ajatuksesta miten haluan kuvata ja mitä korostaa maalauksissa. Olen käyttänyt tätä metodia jo joitain vuosia ja olen huomannut sen nopeuttavan ajatuskaarta työvaiheiden välillä. Visuaalisena ihmisenä luon mielikuvia sanoista ja käytän tekstiä myös työvälineenä teoksissani. Kirjoitan tekstin muistilapuille ja suoraan kankaalle, jolloin se hukkuu tulevan jäljen alle. Vaikka teksti muistuttaakin minua jostain teokseen liittyvästä, niin se on pikemminkin tunteeseen vetoava muistutus eikä maalaustekninen ohje.

Seuraavaksi avaan teoksen kolmea osaa toisistaan erikseen ennen kuin kuvaan manuaalista työprosessia. Otsikoin teokset nimillä Alio, Elio ja Ylio erottaakseni ne toisistaan vain tätä tarkoitusta varten.

Alio

Omakuva vääristyy muita alempiarvoiseksi ja mitättömyyteen saakka vähäteltäväksi.

Raskas ja ontto alusta kiertää kehää. Kehä antaa vain yhden suunnan ja loppu on viimeistelemätön lause. Katkenneet ajatukset päätyvät ivaamaan kaikkea ja alusta on täytetty saastasta, josta haluaa päästä eroon. Hylkiminen ja haaksirikko. Edessä matkaavat menneet muistot, jotka muistuttavat yhä syvenevästä uurteesta kehässä.

Omakuvassa yhteenkuuluvuus on rikottu ja epäoikeudenmukaisuus on omakuttu osaksi itseä. Marttyyrimainen suhtautuminen ulkopuolisuuteen, joka eristää toiset tärkeämmäksi ja luo rankaisevan suhtautumisen itseensä.

Ylio

Omakuva vääristyy toisten yläpuolelle ja kanssaeläjiin kohdistuva vähättely korostuu.

Tasanko on paahtunut ja alusta palaa ilman liekkiä. Kaikkeus on kosketeltavana ja se muuttuu raa'aksi lihaksi. Raaka liha mätänee katseen alla ja vajoaa tasangon alle näkymättömiin. Tasangon laidat ovat täynnä keitaita, jonne päästyä tyytyväisyys on muuttunut intohimoksi. Tasangolla lepää kalpeita ja elottomia, jotka eivät rohkene nousta.

Tässäkin on yhteenkuuluvuus rikottu, muttei epäoikeudenmukaisuuden mielessä vaan oman egon korostamisella. Kanssaeläjien käyttöarvoisuuteen perustuva kohtelu, ylenkatsova suhtautuminen ja äärimmäinen yksilöllisyys nousee keskiöön.

Elio

Ympäristöänsä heijastava pinta toimii osana neutraalia alustaa. Yksilö ja yhteisö sulautuu toisiinsa. Keskimmäisenä sijaitsee sokea piste, jonka läsnäolon voi havaita vain poistumalla keskiöstä. Omakuvan kantaja hyväksyy itsensä osana kollektiivista käsitystä ihmisyydestä ja luopuu luokittaisesta ennakoasetelmista.

4.1 Työstäminen

Ensimmäinen fyysisen työskentelyn vaihe on luonnostelussa. Tämä on vielä hyvin intuitiivinen vaihe, jolloin ei ole selkeää etenemiskaavaa. Kun jokin osa luonnoksessa vetoaa visuaalisesti niin keskityn siihen. Taukojen kohdalla käydään kriittinen arviointi sen hetkisestä edistymisestä, jonka tuloksena useimmiten on vain osviitta, johon haluaa teostaan suunnata. Kriittisen oman työskentelyn arviointi on haastavaa ja siihen on hyvä paneutua ajan kanssa. Itse käyn usein mielessäni kolme pääasiallista kohtaa lävitse aina prosessini aikana. Ensimmäisenä on oma tavoite, jonka haluan saavuttaa. Toiseksi on katsoja ja se miten teosta tulkitaan. Kolmantena vertaan omaa tekemistäni tuntemaani kuvataiteeseen. Nämä ovat joskus jopa kompastuskiviä työskentelylle, sillä niistä voi syntyä miellyttämisenhaluista tarvetta, mikä ei ole kuvataiteen tehtävä. Luonnosteleminen ja idean kultivoiminen on minulle palkitsevinta työprosessissa.

Heijastuspintaa ympäristöstä

Päivien aikana, jolloin hahmotan ideaani fyysiseen muotoon käyn lävitse muiden taideteoksia vertaishahmottamiseksi. Kuinka toiset ovat käsitelleet ja kuvanneet samanlaista aihetta. Työprosessin aikana katsoo teoksia aivan erilaisesta näkökulmasta. Tämä edistää omaa työskentelyä huomattavasti ja antaa mahdollisesti uusia ratkaisuja pulmallisiin kohtiin.

4.2 Alkuvalmistelut

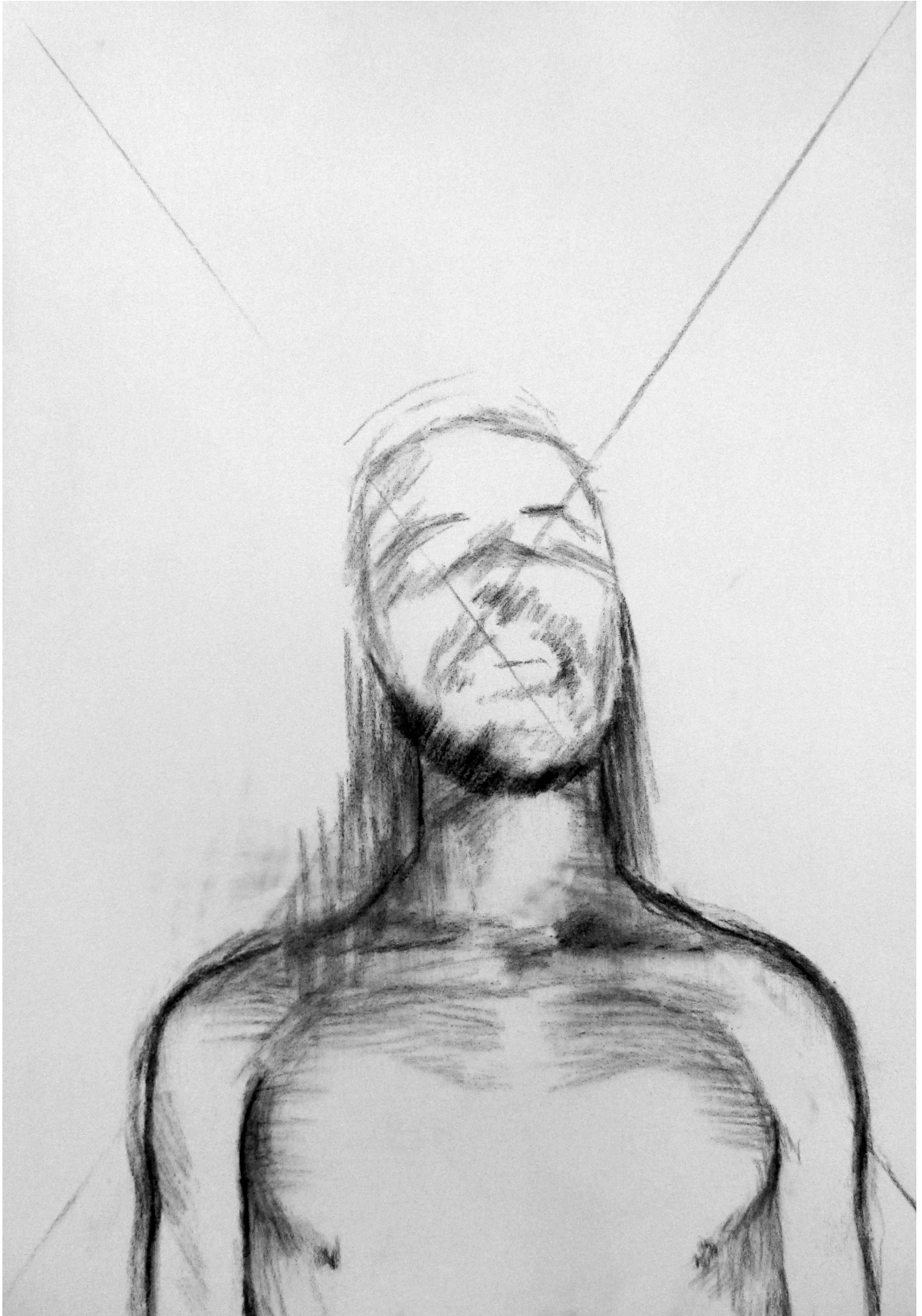
Kolmen kuvan kantaja -teoksessani aluksi kävin läpi representaatioita ja mitä ilmeisimpiä mielikuvia, joita voisi syntyä ideasta. Ylioksi tulisi jumalainen hahmo, joka on esitetty samaan tapaan kuin Jeesus-messias. Narrimainen hahmo, joka olisi verrattavissa keskiaikaiseen hovinariin tai paholaiseen olisi Aliona. Nämä kehittyivät vain muutamaan luonnokseen saakka, kunnes banaalius iski. Olin tiedostamatta vältellyt Elion osaa teoksessa. En antanut sille juurikaan ajatusta ja huomasin tämän olevan huono lähtökohta. Päätinkin tästä syystä romuttaa kaikki edelliset hahmotelmat ja suunnitelmat. Aloitin alusta jo viikkojen luonnostelun ja ideoinnin jälkeen. Päädyin pohdinnassani mielestäni perustavanlaatuisen pohjaan, joka tuo minut valintaani.

Ilmeet. Kasvojen ilmeiden tulkinta on ensimmäisiä asioita, joita ihminen oppii kasvaessaan. Pelkkien kasvojen elekieli oli valintani. Tämä toisi eron Alion, Yli-on ja Elion välille ja silti säilyttäisi yhteneväisyyden teoksissa. Näinkin vähäeleinen erottelu vetoaa itseeni ja valinta oli siten sinetöity. Kulutin muutaman päivän kiinnittäen huomiota vastaantulevien ihmisten ilmeisiin ja käytin hieman enemmän aikaa päivästäni tehden ilmeitä peilin edessä. Peilatessa mieleeni tuli Martin Scorsessen ohjaama Taksikuski-elokuva, jossa Robert DeNiron esittämä henkilöhahmo valmistautuu peilin edessä tulevaan konfliktiin. Tämän lisäksi monta muuta mielikuvaa peilin edessä olevaan henkilöön tulvi ajatuksiini ja huomaan sen olevan miltei klassinen tapa esittää henkilökuva. Tuolla hetkellä päätinkin komposition sellaiseksi, joka muistuttaisi itsensä peilaamista. Teoksen ideoinnin varmistuessa pyysin mallin itselleni, jonka kuvaisin kameralla. Kerroin mallille teokseni idean ja toteutustavan, jonka jälkeen sovimme ajan kuvaamista varten. Kuvat tulostin paperille, jotka toimivat referensseinä myöhemmälle työstämiselle.

Olin varannut hyvin aikaa teosten suunnitteluun ja ideointiin. Tämä aika joudutti lopullisten teosten aikaansaamista huomattavasti. Materiaaleiksi valitsin hiilen ja öljyvärin kankaalle niiden ominaisuuksien takia. Halusin työskennellä pääosin piirtimien parissa, mutta sen lisäksi tarvitsin maalauksen kerroksellista ominaisuutta, johon öljyväri on parhaiten soveltuva. Mallikuvien, luonnosten ja valittujen materiaalien jälkeen laadin pohjat itse. Leikkasin rimat ja kankaan sopiviksi. Pingotin kankaan käsin ja ampumanitojalla. Koska valitsin kankaakseni raaka-puuvillaa, niin jätin vesiohennetun liimapohjustuksen ohueksi kankaan ollessa niin tiivis jo itsessään. Samanaikaisesti tein kokeiluita kankaalle hiilellä ja öljyväreillä. Näiden kokeiluiden syynä oli arvioida materiaalien yhteensopivuus ja mahdollisuus jättää gessoaminen välistä pois. Kokeilin myös akryliväriä öljyvärin sijaan vielä viimeisen kerran nähdäkseni sen vaihtoehtoon omin silmin. Tämä ei miellyttänyt, joten päätin pysyä alkuperäisessä suunnitelmassani. Kokeilukappaleita erilaisine vaihtoehtoineen tuli tehtyä kymmenkunta ennen kuin siirryin teoksen työstämiseen.

4.3 Puoliksi valmiina

Pohjustin kankaat gessolla, jotta saisin mahdollisimman voimakkaan värin aikaiseksi öljyvärillä ja sen tuoma sileämpi pinta oli miellyttävä hiilenkin alla. Kun olin luonnostellut sommitelman yhteen teokseen valmiiksi, niin siirryin seuraavaan ja etenin kaikkien kolmen kuvan kanssa samanaikaisesti, jotta pysyn hyvässä tahdissa enkä jäisi liian pitkäksi aikaa työstämään yksittäistä maalausta. Hiilen lisäksi käytin stumppia sekä arabikumia piirustusvaiheessa ja työn edetessä hyvään suuntaan lakkasin kerroksen fiksatiivilla. Luonnonhiiltä kului muutama kymmenen ja aerosolilakkaa kolme pulloa. Olen tottunut dokumentoimaan työprosessiani enkä tässä tapauksessa tehnyt poikkeusta. Pidän kameraa aina mukana työhuoneella, sillä se on hyvä tapa katsoa tekemäänsä hieman erilaisella tavalla. Kirjoitetut muistiinpanot työn etenemisestä ovat myös tärkeitä, vaikeivät niin paljon tietoa sisältäisikään. Nämä ovat toistensa kanssa muistiinpanovälineinä verraton yhdistelmä. Seuraavaksi esitän teoksen syntymisen kuvien avulla.

Kuva 3. Sommitelman hahmottaminen. Käytän keskisommitelmaa jotta saan staattisen sekä symmetrisen vaikutelman aikaiseksi.

Kuva 4. Toinen vaihe. Valon ja muodon hahmottaminen.

Kuva 5. Kolmas vaihe. Taustan hahmotus ja yhdenmukaistaminen.

Kuva 6. Viimeinen vaihe ennen öljyväriä. Päähuomiassa tummuusasteet.

Kuva 7. Kokonaisuus hiilellä. Kuvasta ilmenee taustan sulautuminen toisiinsa.

Kuva 8. Kokonaisuus öljyvärin jälkeen. Sekoitin maaliin runsaasti pellavaöljyä, joka lisäsi liukuvuutta ja vähensi väripigmentin vahvuutta suhteessa öljyn määrään.

Viimeinen työvaiheeni oli käyttää öljyväriä saadakseni purppuraisen värin sekä vaikutelman huuhtoutuneesta maalauksesta. Purppura värinä valikoitui lievästä värisokeudestani johtuen, jonka takia vain punaisen ja sinisen välinen skaala on ehyt. Olen mieltynyt purppuraan värinä muutenkin, sillä sitä esiintyy vähän luonnossa ja siitä välittyy intensiivinen tunne. Pidän tätä väriä mystiikan ja syvemmän tiedon välikappaleena. Teoksessani tämä syvempi tieto on valumassa

pois ja mystiikka on kadonnut melkein kokonaan. Maalin huuhtoutunut jälki taas on tarkoitettu paljastamaan hiilipiirroksen muodostaman rangan, jonka päälle se on levitetty. Hiilipiirros maalikerroksen alla puskee lävitse ja on nousemassa samalle tasolle. Ideani toteutui suunnitellusti, jonka tavoitteena oli saada piirustus ja maalaus ensinnäkin tukemaan toisiaan että myös toimimaan samalla pinnalla.

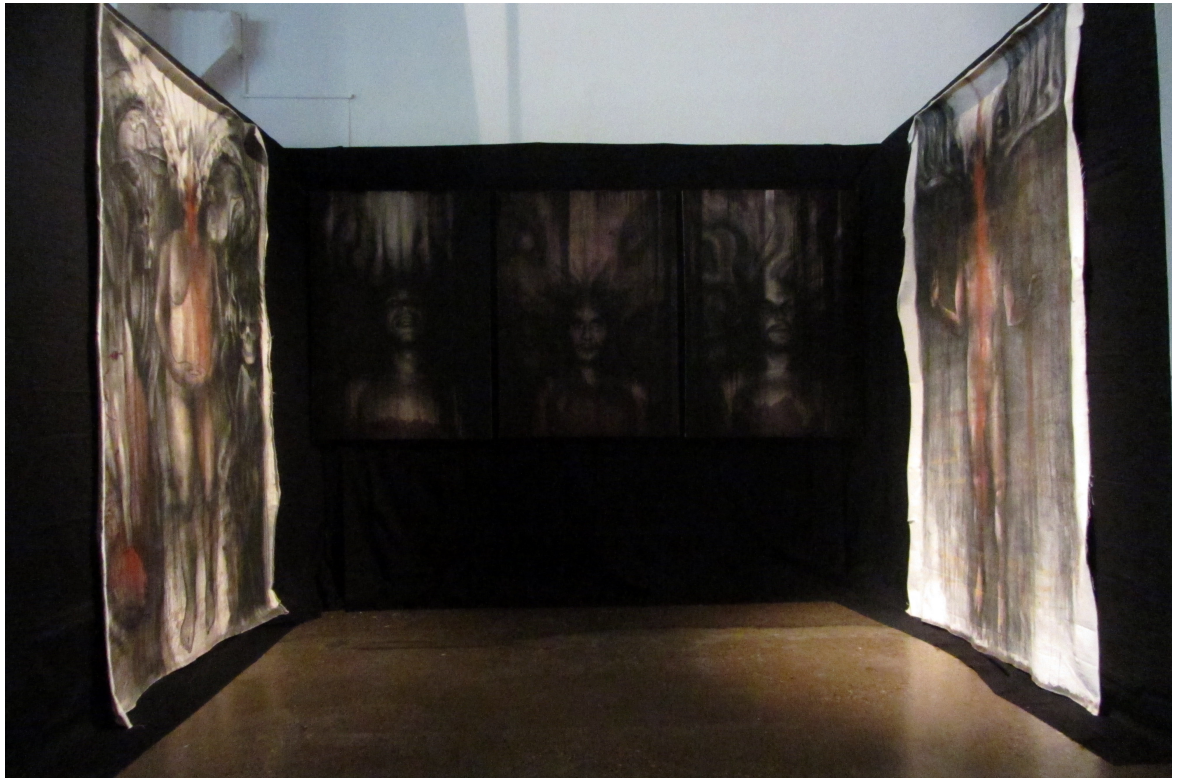
4.4 Valmiin teoksen tarkastelu ja ripustus

Työprosessi tämän teoksen kohdalla eteni hyvin verkkaisesti. Olin varannut tähän tarpeeksi aikaa ja käytin sen itselleni sopivalla tavalla. Tunnen tarvitsevani paljon aikaa suunnitteluun ja valmisteluun. Tässäkin tapauksessa kulutin esivalmisteluihin aikaa noin kaksi kolmasosaa kokonaisuudesta, joka synnytti tämän kolmiosaisen teoksen. Mietin työn valmistuttua sitä, olisiko jokin dynaamisempi tai kenties kerronnallisempi sommitelma toiminut paremmin, jonka olisi helpommin mieltänyt perinteisempään triptyykin muotoon.

Alun perin halusin sisällyttää esillepanoon myös esineitä ja mahdollisesti äänimaiseman. Nämä olisivat muodostaneet teoksille installaation ja vahvistaneet kappelimaista tunnelmaa. Keskustellessani tästä ohjaajani kanssa päädyimme yhteistuumiin siihen, ettei tämä toimisi yhteisnäyttelyssä tilan ollessa jaettu ja aivan liian avara.

Pohdin teoksen ripustamista ja mahdollisuuksia esittää teos. Ensiksi pohdin maalausten osien olevan päällekkäin, jolloin katsoja joutuisi korottamaan ja laskemaan katsettaan katsoessaan Aliota ja Yliota. Tämä olisi vahvistanut pohjalla piilevää ajatusta sillä tavalla, että katsoja olisi ollut itse osa teosta. Katsoja olisi ollut alaspäin katsova ja ylöspäin katsova osa. Vaihtoehto tuntui pakotetulta ja alleviivaavalta tavalta esittää teos. Pidin vartenotettavana myös sitä, että teokset olisivat laitettu eri kulmittaisille seinille. Näin katsoja olisi joutunut teoksen saartamaksi ja hänen molemmilla puolin olisi teokset esillä niin ettei hän näkisi kuin kaksi osiota kerrallaan. Tämä vaihtoehto oli toteutumassa, kunnes palasin teoksen alkuvaiheeseen. Siihen mihin halusin teokseni palautuvan ja mihin intuitioni toi minut kerta toisensa jälkeen. Halusin esittää teoksen ilman ylimääräistä painotusta katsojan ja teoksen välille. Valitsin tiiviin ja rinnakkaisesittelyn,

joka on klassinen ja neutraali. Asettelen valinnan jälkeen ainoa lisä teosten esittämisessä oli tumma tausta. Tämä vahvistaisi kuvien tummuutta, vaikka sillä uhalla että teokset hukkuisivat seinään. Ripustuksessani halusin korostaa yksityistä yhteistä tilaa, jossa olisi samaa tunnelmaa kuin kappelissa tai pyhätössä. Hiljentymisen tilaa, jossa ulkopuoliset ärsykkeet ovat vaienneet ja kokija on eristäytyneenä omassa maailmassaan.

Kuva 9. Esillepano Kaapelitehtaan Puristamolla. Tumma tausta toteutui kankaalla, joka toi teokset vielä tiiviimmäksi toisiaan.

Galleriatilan avaruus oli haaste teoksilleni, sillä halusin ne esille tiiviissä ja tummanpuhuvassa ympäristössä. Tiivis esillepano oli antoi samantapaisen vaikutelman kuin ortodoksisen kirkon ikonostaasi, jossa kuva ovat lähellä toisiaan ja tilaan syntyy kuvakerronnallisuutta. Yksityiseen esillepanoon haluan sisällyttää voimakkaamman tilan tiivistämisen, sillä se tukee teosteni esillepanoa ja vahvistaa siten sisällöllistä aspektia. Tässäkin tapauksessa huomaan sen, että taideobjekti on välittömässä yhteydessä ympäristöönsä ja nämä keskustelevat keskenään, halusi sitä tai ei. Lopullinen ripustus eroaa alkuperäisestä suunnitelmasta esine- ja äänielementtien verran, joka olisi saattanut aikaiseksi levottomamman esillepanon.

5 Yhteenveto ja pohdinta

Olen tullut siihen lopputulokseen, että taiteen käsitteleminen hengellisessä kontekstissa on luonteva tapa ymmärtää yksi ihmisyyden ominaisimpia puolia. Taide on mielestäni ihmisen merkittävimpiä piirteitä ja tämän korostaminen on tärkeää. Uskonnonkaltaiset piirteet, jotka näkyvät yhteisöissä globaalissa skaalassa ovat ilmeisiä niitä tarkastellessa ja niiden toistuminen kuvataiteilijan työssä on helposti havaittavissa. Suhtautuminen kuvataiteilijan työhön osana hengellistä alustaa on luonut itselleni vankan perusteen valinnalleni toimia kuvataiteilijana. On kuitenkin oleellista ottaa huomioon, kuinka valinta on tapahtunut. Onko valintaa koskaan ollutkaan, jos kyseessä on kutsumuksellinen ammatti? Miellän taiteilijan työn kutsumuksena enkä niinkään vaihtoehtona minkä tahansa muun ammatin ohella. Hengellisyyden korostaminen voikin olla vain keino vakuuttaa itsensä motivoitakseen sekä antaa arvoa työlleen taiteilijana.

On oleellista huomioida taiteilijan motivaation perusta ja ihmisen hengellinen tarve elämässä. Jos nämä kaksi kohtaavat toisensa niin siitä syntyy symbioosi, joka ruokkii itseään. Teosprosessin aikana olen kokenut yhteenkuuluvuuden tilan jonkin suuremman ja selittämättömän voiman kanssa. Tätä voin kutsua vain hengellisestä toimenpiteestä johtuvaksi hurmioksi tai vapauttavaksi katharsis-kokemukseksi. Pohtiessani hengellisyyttä nykytaiteessa se tuntuu olevan hyvin ajankohtainen. Tämä voi hyvin pitkälti johtua siitä, että olen itse kiinnostunut aiheesta ja huomioin siten herkemmin hengellisyyden läsnäolon.

Oraakkeli-näyttelyn yhteenvetona voin todeta sen, että ensikertalaisena installaation rakentaminen ja laajamittaisen työrupeaman hallinnoiminen on sekä opettavaista että raskasta. Installaatio toi aivan uusia haasteita näyttelyn rakentamisen ja järjestämisen suhteen. Lähdin toteuttamaan installaatiota suuremmasta ideasta, jota jouduin prosessin aikana karsimaan. Luovuin monesta pienestä yksityiskohdasta ja muutamasta isommasta ja näkyvämmästä elementistä. Pidin päiväkirjaa teosteni etenemisestä ja tämä helpotti minua pysymään kärryillä kokonaisuudesta. Nämä päiväkirjaotteet ovat hyvä säilyttää ja pitää mielessä tulevia koitoksia varten. Tunnen onnistuneeni yksityisnäyttelyn järjestämisessä suurimmalta osin, vaikka jouduinkin luopumaan monesta ideasta. Koska teoskokonaisuus oli niin suuri, tunsin lopussa saavuttaneeni paremman

laadun teoksissani alkupäähän verrattuna. Vaikka kehittyminen onkin mukava huomata, se jäi vaivaamaan minua kokonaisuutta tarkastellessa. Halusin palata alkuun ja työstää uudelleen alkupään teokset. Tulevaisuutta ajatellen on hyvä ottaa reilu hukkaerä huomioon heti alkuvaiheessa.

Kolmen kuvan kantaja –teoksen kohdalla olin juuri lopettanut edellisen laajan Oraakkeli projektin teosten valmistamisen, joka toi rutiininomaisen työtahdin näihin teoksiin. Epäilen että olisin käyttänyt teokseen enemmän aikaa jos en olisi juuri käyttänyt niin paljon aikaa edellisiin. Olen tyytyväinen opinnäytetyöni lopputulokseen, vaikka aina onkin vara petrata parempaa kohti. Työskentelyä tuki paljon opinnäytetyöohjaajani William Dennisukin antama kritiikki ja keskustelut hänen kanssaan toivat uusia näkökulmia lähestyä taiteilijan työtä laajemmin ajateltuna. Tämä teosprosessi antoi minulle paljon ajateltavaa ja ideoita tulevia teoksia varten.

Lopullinen yhteenvetoni on se, että taiteella on paljon uskonnonkaltaisia piirteitä sen toiminnallisessa puolessa ja taide sisältää hengellisen palkkionsa tekijän sekä kokijan asemesta katsottuna. Onkin kokemusperäistä, kuinka yksilö tuntee teoksen vaikutuksen itsessään.

Kuvat

Kuva 1. Kuva ripustusvaiheesta, s. 14

Kuva 2. Kuva avajaisista, s. 15

Kuva 3. Sommitelman hahmottaminen, s. 23

Kuva 4. Toinen vaihe, s. 24

Kuva 5. Kolmas vaihe, s. 25

Kuva 6. Viimeinen vaihe ennen öljyväriä, s. 26

Kuva 7. Kokonaisuus hiilellä, s. 27

Kuva 8. Kokonaisuus öljyvärin jälkeen, s. 27

Kuva 9. Esillepano Kaapelitehtaan Puristamolla, s. 29

Lähdeluettelo

1. Väisänen, Liisa & Luodeslampi, Juha 2010. Uskosta taiteeseen. Helsinki: Lasten Keskus/ LK-kirjat
2. Tate 2016. Online resources: Abject art. www.tate.org.uk/learn/online-resources/glossary/a/abject-art Luettu 8.6.2016
3. Groyz, Boris 2009. Religion in the age of digital reproduction. E-flux. www.e-flux.com/journal/04/68569/religion-in-the-age-of-digital-reproduction/ Luettu 13.5.2016
4. Häkkinen, Perttu 2015. Jumala puhuu taiteeni kautta, Yle areena radio <http://areena.yle.fi/1-3139508> Kuunneltu 6.6.2016
5. Nietzsche, Friedrich 2004. Iloinen tiede. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy
6. Goodreads. www.goodreads.com/quotes/569925-look-down-at-me-and-you-see-a-fool-look Luettu 3.11.2015